Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 228 (10.611). Львів, вівторок 13. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Льокарно.

Рейнський пакт готовий? — Проєкт Вандервельде. — Вічно французький пункт. — Песимістичний польський голос про вигляди Польщі.

Пополудневе засідання конференції дня 8-го ц. м., що тривало три і пів години, торкалось одного з найважчих пунктів усієї програми. Треба було погодити прикру для союзників 16-у статтю про можливу зміну істнуючих кордонів з забезпекою тих кордонів, які так хвилюють Францію, а ще більше її „малих східних" союзників. Треба було устійнити головні лінії спільної політики; почувалась загальна тенденція йти на компроміси. Італія та Бельгія мали влекшувати Німеччині умовини вступу до Ліги Націй.

Покищо йдуть тільки поголоски преси, яка старається робити висновки з настрою та горосколів поодиноких делегатів. Союзні держави мали згодитись на те, щоби 11-ту статтю, відносно французьких гарантій східних договорів, счеркнути з рейнського пакту і заступити її односторонньою заявою французького уряду, який боронитиме підписаних східних договорів як союзник. За те Німці мали згодитись на статтю 7.: ввійти до Ліги, і застерегтись в окремій декларації супроти деяких інтерпретацій 16-ої статті „ковенанту" Ліги. Таким робом рейнський пакт мав би бути поладнаний і треба би було тільки його зручно списати.

Лишалась би редакція західного договору про забезпеку, який мав би стати зразком для договорів східних. Принципи тих договорів були зясовані вже в Льондоні. Вони торкаються примусового „арбітражу" для всіх спірних справ: правничих, які рішатиме гаґський трибунал і політичних, які рішатиме Рада Ліги. Західні кордони Німеччини найшли би нове підтвердження в її згоді на них. Одначе східні кордони Німеччини є тим „ослячим мостом", якого не в силі перейти розумні дипльомати. Вся боротьба вестиметься за те, щоби з примусового арбітражу відокремити територіяльні справи европейського сходу.

Бельгійський мін. зак. справ Вандервельде мав подати проєкт спеціяльного мирового суду, присвяченого справам европейського сходу; цей суд мав би бути наскрізь невтральний і засідав би поруч Ліги Націй. Одночасно Штреземан мав довірочну розмову з Чемберленом. У суботу юристи мають зайнятись редакцією цілої низки важливих пунктів порозуміння. Дуже драсливі пункти відношення загальних формул до східної справи мали би найти свою розвязку щойно по виміні гадок з представниками Чехословаччини та Польщі. Мін. Бенеш та гр. Скшиньскі вже є в Льокарно і почали підготовляти ґрунт для порозуміння. Чехословацький представник упевняє, що не матиме труднощів порозумітись з Німеччиною. Польща мусить, на його думку, вести самостійно балачки, так само як Чехословаччина. І саме в цій „самостійности" рухів лежить увесь корінь лиха. Польська преса повторяє за своїм делегатом, що є вдоволена з дотеперішніх успіхів, одначе сухі телеграми з Льокарно не дуже погоджуються з цим рожевим настроєм.

*

З цього приводу цікаво послухати одного характеристичного голосу з цієї преси, який на цей раз невдоволений з патріотичної гармонії. „Слово Польске", яке належало до найголосніших „будителів" оптимізму відроджено Польщі і якого редактор на становищі міністра мав змогу здійснити всі ті рожеві ідеї, які літами проповідував, нараз похнюпилось і вшкварило прещіру статтю на тему невиправданого оптимізму польської преси з приводу нарад Льокарно.

„Дитячій радости цих (польських) денників дійсність протиставляє обличча для Польщі зовсім дикопісне. У нинішнім стані справи зовсім не треба мати розуму державного мужа або досвідного публіциста, щоби зрозуміти те, що легко зрозуміє навіть гімназист: — або Німці ціною забезпеки миру на Заході добються підстави, щоби домагатись ревізії своїх східних кордонів коштом Польщі, — що для нас, річ ясна, буде „фатальне", бо означатиме війну з Німеччиною в не дуже далекім часі; або Німці не дістануть вільної руки до діяльности на сході і в такому разі не підпишуть рейнського пакту, бо їх представників: канцлера Лютера та міністра Штреземана обурені націоналісти зігнали би негайно з політичного овиду. Тоді конференція в Льокарно скінчилась би фіяском, що імовірно вже її В однім та й другім випадку нема місця на оптимізм і на виспівування гимнів у честь Льокарна".

По цьому приходять мотиви цієї ситуації. Антанта не дасть виразної згоди, щоби Німеччина відобрала Шлеськ та Данціґ. Та Німеччина вдоволиться відкладенням східної справи, коли її приймуть до Ліги Націй. Увійшовши туди — з Англією терроризуватимуть своїм впливом инші народи. При якійсь нагоді домагатимуться зміни „постанов версайського договору, яких не можна вдержати", як каже славна 16-а стаття. Тоді відберуть Данціґ і Горіш. Шлеськ. А що Польща може на це відповісти тільки війною — тоді вона стане „нападаючою" державою, супроти якої всі инші виступлять. Колиж конференція в Льокарно скінчиться невдачею, Німеччина вказуватиме на Польщу як на причину цієї невдачі.

Отже якийнебудь буде вислід нарад у Льокарно — кінчить „Слово Польске" — Польща не має підстав до оптимістичних настроїв.

Закарпатська Україна.

(Роскол хліборобської партії. — (Галичанин кандидатом комуніст. партії. — Бескид уступає, Грабар приходить. — Безсильність ґубернатора. — Галичан усувають зі служби, вони самі уступають. — Напасти на Галичан. — Вистава малярських картин. — Залізничники на Рад. Україну).

Ужгород 7. жовтня 1925.

Переіменування „хліборобської партії" на „християнську народню партію" не є лише зміною назви, як це представила Волошинова „Свобода", але це є роскол хліборобської партії на дві окремі партії. З хліборобської партії виступив о. Волошин зі своєю клерикальною групою і оснував нову партію з виразно клерикальним напрямом, а оба брати Бращайки і майже всі світські провідники остали в хліборобській партії. Роскол хліборобської партії назрів вже давно, але серед теперішніх обставин є він явищем сумним і означає розбиття і так слабих сил народовецького напрямку. Волошинові здається, що він провалився при останніх виборах через те, що хліборобська партія була замало клерикальна, а Бращайкові навпаки, що вона була занадто клерикальна.

Розуміється помиляються оба. Їх партія провалилася через те, що вела нерішучу, половичну політику: ні то опозиційну, ні правительственну, до виборів йшла ніби то самостійно і ніби кооперувала з чеською лідовою (клерикальною) партією. Дальше партія не вела жадної організаційної роботи серед народа, а її провідники розуміли і ще досі розуміють політику як особисті позакулісові конференції тай тільки всього. Та хоч партія хліб. при виборах не віднесла побіди, то її культурний напрям на Закарпатті побідив. Не дивлячись на це, що партії русофільського напряму здобули (штучками) при виборах аж три мандати, русофільський напрям як непоприродний само життя провалює. Шкільництво, популярна література, культурне життя на селі (читальні, театральні кружки, концерти) розвиваються в дусі народнім, себ-то українськім.

Покищо не знати, чи роскол хліборобської партії прибере форму взаїмного поборювання обох нових партій, а на всякий випадок обидві будуть народнього культурного напряму. На разі сильнійше буде стояти „Волошинова партія", бо має свій орган „Свободу", а хліборобська партія вже другий рік не має свого органу і не скоро буде його мати. При виборах виявиться сила обидвох. До виборів на Закарпатті всі партії приготовляються, але все ще нема певности, чи вибори відбудуться цеї осени.

На всякий випадок списки кандидатів вже переповнені і тепер починаються інтриги між кандидатами, хто з них має бути на першім місці. Між кандидатів на послів замотався також один наш галицький земляк, д-р Ол. Бадан, кандидат адвокатури в Густі, який з с-д-ка перекинувся в комуніста, щоби там бути принайменше кандидатом, як вже не послом. Свою мету осягнув, бо комуністи кандидують на... четвертому місці.

Чоловіком, який ще перед виборами хоче і правдоподібно зробить політичну карієру, є о. Константин Грабар, директор Підкарпатського банку, який має стати губернатором Закарпаття. Уступлення Бескида є певне, а контркандидата Грабар не має. Як відомо, він виступив недавно з хліборобської партії і вступив до аґрарної. В останнім часі почали проти нього сильну аґітацію православні кацапи під проводом Гагатка, що — мовляв — Грабар як уніятський священик не може бути губернатором там, де частина населення є православної віри. Ця аґітація, здається, йому не пошкодить, але не пошкодить також, ані не поможе нікому губернаторство Грабаря. Силою фактів стався уряд губернатора інституцією лише репрезентаційною без політичного впливу і без сили. Лише дуже сильна і свідома своєї задачі індивідуальність могла би привернути тому урядові силу, яка йому належиться по конституції, але на таку особу Закарпаття ще довго буде чекати.

Систематичні напасти ужгородської чеської півофіціяльної ґазетки „Podkarpaiské Hlasy" на українську, особливо на галицько-українську еміґрацію продовжаються і осягають свою мету. Багато Галичан, що по пять літ занимали найтяжчі урядові посади і за нужденну платню, бо за третину тої, яку мають Чехи (без родинних додатків, без т. зв. Підкарпатської виголи, без дієт і т. д.) робили службу кожний за трьох Чехів — тепер мусіли покинути ту службу і пішли, хто куди міг. Замітне, що безпосередні начальники тих урядовців самі признають, що у відходячих Українцях урядовцях тратять найкращі сили, але вони признаються рівночасно, що мусять підчинитися моральному терророві чеської републики. Так покинуло службу трьох Українців з фінансової дирекції у Мукачеві, трьох урядовців з адміністраційної служби, чотирьох лікарів, пятьох учителів і т. д.

Це, очевидно, замало „Podk. Hlas-ам" і вони далі обкидають калюмніями не лише поодиноких людей, але цілу українську націю. Кожний злочин на Закарпатті, якого виновника не можна найти, приписує та ґазетка Галичанам. Колиж вкінці виновник найдеться, і ним є Чех, Жид, Мадяр чи Словак, то ця ґазетка напише, що він або походить з Галичини, або втік до Галичини, або має жінку з Галичини і т. п.

В однім випадку лікар Українець звернув компетентним чинникам увагу на те, що бактеріольоґ міської лічниці псевдо-доктор Косович не має поняття про бактеріольоґію, бо робить фальшиві аналізи. За це санітарний начальник його вилаяв, а чеська ґазета взяла Косовича в оборону та знов почала нападати на Українців за те, що копають ямки під чесним Росіянином. „Pod. Hlasy" обороняли Косовича доти, аж доки він сам не втік. Виявилося, що це був звичайний обманець і гохштаплер, який спроневірив багато урядових грошей. По цім ця ґазетка спокійнісько написала, що Косович утік до Галичини, значить це був Українець-Галичанин.

Молодий український артист-маляр Микола Кричевський, ученик празької академії малярства уладив в салі жупанату в Ужгороді

разом з чеським малярем Малькусом виставу мистецьких картин. Виставу відвідало кількасот людей і половину образів розкуплено. М. Кричевський є сином відомого професора київської академії пластичного малярства Кричевського і у нього помітний небуденний мистецький талант. Його картини відзначаються ніжною гармонією красок, мягкими тінями і живим рухом. В перспективі є дефекти, які помічаються в кожного початкуючого маляря. Бажаємо молодому артистові пильности в праці і віщуємо йому великі успіхи.

В Ужгороді живе ще один український артист-маляр Теодор Вацик з Тернополя, якого портрети і кілька пейзажів ми мали нагоду оглядати за склеповими виставами. Є це дуже солідний портретист і добрий пейзажист, у якого слідний вплив італійської школи. Портрети в нього живі, лагідний кольорит, а краєвиди мають гарну перспективу. Школа, що не уладив виставки разом з Кричевським.

З Ужгороду вибирається на Радянську Україну група залізничників, емігрантів з Галичини. Вони були якийсь час на службі в ЧСР, тепер їх зі служби звільнено і вони вже пів року побиваються за дозволом на виїзд на Україну. В радянськім посольстві їм все обіцюють, що дозвіл прийде на днях, вони випродують останки на поїздки до Праги, а дозволу досі нема. Тепер взяли їх чеські власти до табору в Йозефові, де мають дожидати того спасенного виїзду. Невже радянська влада мусить і від себе причинюватися до злиднів українських емігрантів? Є чутки, що транспорт небавом відїде, але то „небавом" може ще довго потревати.

О. Л.

---

17 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 1—5

„Двоязична школа".

Не утраквізація а польонізація народнього (загального) шкільництва.

Шкільна Кураторія львівського шкільного округа розсилає ось які інструкції для „двоязичних" шкіл:

INSTRUKCJA
w sprawie wprowadzenia rozkładu godzin w szkołach powszechnych dwujęzycznych.

A. Przepisy ogólne.

1) Naukę religji wprowadzić należy w zasadzie w języku macierzystym dzieci.

2) Godzin, przeznaczonych na naukę języka polskiego w oddziale I. należy użyć na uczenie czytania i pisania (elementarza) w języku polskim. Godzin przeznaczonych w tymże oddziale na naukę drugiego języka (ruskiego, białoruskiego), nauczyciel użyje na prowadzenie w tym języku przystępnych pogadanek. Treść do tych pogadanek czerpać będzie z najbliższego otoczenia dzieci, ich przeżyć codziennych i omawiać będzie przystępne co do treści obrazy i ilustracje. Naukę czytania i pisania (elementarza) w drugim języku nauczania rozpoczynać należy w drugim roku nauki.

3) Przy nauczaniu rachunków z geometrją, których nauka przewidziana jest w oddziałach niższych w drugim języku wykładowym (ruskim, białoruskim) nauczyciel winien również posługiwać się terminologją polską.

4) W innych przedmiotach nauczania należy najważniejsze terminy naukowe podawać w obu językach naukowych.

5) Przy nauce śpiewu uwzględniać należy we wszystkich oddziałach pieśni w obu językach.

6) Normy co do używania jednego z języków nauczania w nauce poszczególnych przedmiotów obowiązują zasadniczo, począwszy od r. szk. 1925/26 we wszystkich oddziałach szkół powszechnych dwujęzycznych.

З того документно бачимо, що нема тут мови про якусь „двоязичну" школу, а навпаки є мова про цілковиту польонізацію.

Оаза вольностей.

Львів, 12. жовтня 1925.

У важких хвилях загальної розрухи, економічної катастрофи, політичної безвихідности, заломання суспільно-моральних принціпів, одним словом у важких хвилях все сповиваючого й окутуючого песимізму, добре є згіркломy громадянинові зачерпнути з цілющого джерела будуючого оптимізму. Носієм заприсяженого оптимізму, того специфічного світогляду наївно-дитячої віри в добрий вислід „доброї справи" є премієр польського кабінету Вл. Грабскі.

Польське громадянство може бути горде на свого урядового представника, який в найтяжчих хвилинах і заломах находить слово потіхи й розради для упадаючого під тягарем життєвих невгодин і розторощуючих обставин громадянства. Два рази премієр Вл. Грабскі одержав необмежені повновласти для направи скарбу і санації господарського життя — і два рази провалився, а раньше провалив всякі санаційні вигляди. А всетаки він не попадає в крайчу розпуку і — втретє витягає руки по нові повновласти. Або скільки то писалося, кричалося, підносилося в пресі, в соймі, на міжнародній арені про нездарність й просто злочинність „кресової" адміністрації! Але чи для направи не творено тепер вже мертвої (Богу дякувати!) секції для справ „кресових" воєвідства і національних меншостей. Для санації нездорових відносин навіть був покликаний спеціяльний міністер з високим титулом віцепремієра. Правда, реформатор Тугут уступив переповнений огірченням, з „літанією" закидів на адресу уряду Вл. Грабского включно з закидом, що міністерство внутрішніх справ піддержує провокацію; правда, що в суті річи ніщо не змінилося на краще, хіба на гірше, одначе в принціпі оптимізм є оправданий, бо прецінь колись відносини можуть змінитися.

Та не в тому річ, що міністри сіють оптимізм на каменистий грунт песимізму. Є ще й инші „незалежні" установи, звідки пливе свіжа, джерельна вода оптимізму, потіхи й розради в розбите сумнівами громадянство

„Вядомосьці літерацке". В тій статті стрічаємо дуже оригінальні думки:

„Ми є того погляду — кажуть молодші польські письменники, що є деякі справи, які важко скрити і тому краще не пробувати їх скривати, — далі ми є погляду, що винищування надужить у себе вдома, без огляду на те, що скаже заграниця, є далеко здоровійшою й успішнійшою методою, як заліплювання кожного прища рожевим пластерком оптимізму, — вкінці ми є погляду, що в прилюдній дискусії все тактичнійше і зручнійше є признати слушність противникові в кількох точках, щоби його тим сильнійше вдарити в инших, — але розуміємо, що в деяких моментах хтось може стати на становищі найвищого патріотичного імперативу, на становищі оборони чести вітчини за всяку ціну, на становищі максими „wrong or right — my country" („зле чи добре — всеж це моя земля"). Одначе в тому випадку перш усього — коли мовкне вже державна рація, на другий план усуваються розумові аргументи, злегковажено стратегічні огляди, — голос ображеного патріота повинен лунати голосно, твердо й категорично. А голос авторів листу є лякливий і плачливий, тон листа наївний і дитячий. Кілька слів гостих і рішучих в того рода виступах на міжнародній арені робить більше враження, як скарга, що є провідним мотивом листу і яка викликує якраз протилежне враження. Чи справді годиться поважно нарікати на лихих сусідів, які завзялися на Польщу, „так — немов би ми були безборонною дитиною, а не великою державою і великим народом".

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона плісніла на складах, відведіть їй почесне місце у своїй хаті!

Москва і Варшава.

І. Дальший тяг польсько-більшовицького залицяння.

Почата візитою Чічеріна справа більшовицько-польського залицяння спала тепер на плечі радянського посла у Варшаві Войкова. Перш за все старається він позискати для ідеї зближення СРСР. із Польщею публичну опінію при допомозі преси. Польська преса має виробити у польському громадянстві перш за все відповідне психольогічне підложе для обопільної польсько-більшовицької дружби.

Така а не инша причина подиктувала посл. Войкову зібрати в сальонах радянського посольства представників польської преси та виголосити перед ними обширне експозе про доцільність і потребу польсько-радянського торговельного договору. Промова Войкова до журналістів складалася з двох частин. У першій Войков змальовував сучасні внутрішні відносини у радянському союзі а в другій говорив реально про торговельні польсько-радянські взаємини.

Він зазначив, що в СРСР. росте консолідація господарських відносин, доказом чого є стабілізація валюти. Завдяки цій остачній помітний в населенню СРСР. зріст ощадности, що находить свій вислів також у субскрипції внутрішніх позичок. У наслідках господарської стабілізації лежить між иншим загальна тенденція населення до великих закупів, потрібних для збільшення продукції матеріялів. А цей останній факт є дуже добрим виглядом для торговельного ринку в Польщі, який віддавна заспокоював потреби країв бувшої російської держави. Войков твердив, що господарські умовини польського ринку і промислу є виїмково сприяючими для закріплення польського ринку збуту на Сході. Бесідник думає, що найвища пора, щоби польський промисл закріпив для себе теж східні ринки на території СРСР. У біжучому році помітний значний зріст та поширення радянсько-польських торговельних взаємин. Бо коли в минулому році польський імпорт до СРСР. виносив заледви 1,029.093 долярів, то від січня ц. р. до тепер польський імпорт вже перевищив минулорічну цифру на 566 відсотків, бо зріс до суми 5.769.694 долярів.

Натомісць радянський експорт виносить за 9 місяців ц. р. 1,078.431 долярів. Отже загальний торговельний оборот обох держав виносить біля 7 мілінонів долярів. Ця цифра є не останньою в зовнішньому торговельному білянсі Польщі. Тепер бере участь у торговельних взаєминах з більшовиками заледви 120 польських фірм. Войков твердив далі, що торговельний польський білянс у відношенню до радянського не може бути пасивним ніколи, а то тому, що вироби імпортовані з Польщі не продукуються в СРСР. — а тим самим їх зі СРСР не експортується. З порівнання цифр виходить, що радянський експорт до Польщі виносив не цілих 20 відсотків польського імпорту до СРСР. Супроти цього для Войкова незрозумілі непорозуміння, що випливають час від часу з боку Польщі при пропусканню деяких товарів радянського експорту. Такі непорозуміння є зайві, бо в наслідках ведуть до обмеження торговельного імпорту до СРСР з Польщі та скривають в собі небезпеку репресій з боку СРСР до польського імпорту і тим самим відбиваються вілємно на польському торговельному білянсі.

Далі Войков твердить, що в ділянці польської торговлі СРСР повинен зайняти упривілейоване становище як такий, що підтримує польський торговельний білянс. З вдоволенням стверджує він далі що тепер привязує Польща більше значіння до навязання та закріплен-

ня господарських взаємин зі СРСР і має надію, що польський уряд і суспільність причиняться на будуче до тривкого удержання нав'язаних економічних взаємин з більшою ніж дотепер щирістю та довірям.

Відповідаючи на запити поодиноких представників преси Войков заявив, що справу транзиту через Польщу вважає засадничою. Правда, що й тепер Польща не робить ніяких перешкод відносно транзиту до Чехословаччини та Австрії, але цього замало. СРСР рефлектує на польську мануфактуру, шкіряні вироби, рільничі машини, металюргічні вироби та на скло і папір — була відповідь посля на инше питання.

На ще один запит заявив Войков, що умова в справ т. зв. Рус-Поль-Торгу буде підписана в найблищих днях і що Польща зложила вже пів міліона долярів як частину уділу до тої установи.

П. Войков до польських Жидів.

По загальній пресовій конференції посол Войков вважав за вказане та доцільне відбути ще окрему конференцію спеціяльно з представниками жидівської преси в Польщі. На тій конференції представив він справу жидівської кольонізації на Кримі. Очевидячки, що зроблено це теж з метою поєднання для себе жидівської публичної опінії в Польщі а в першу чергу опінії жидівської буржуазії.

Згідно з виясненням Войкова в СРСР зголосилося 112.000 Жидів, що хочуть перейти до управи рільні. На основі урядових дослідів стверджено, що на протязі 100 літ кольонізація обійме 50 тисяч душ Жидів. Кольонізаційні установи ствердили що можуть заспокоїти землею аж 100 тисяч душ. Наслідком того виявилося, що обставини є сприяючі для кольонізації та що вона представляється реально. Коли йде про запас землі, то належить ствердити, що уряд має подостатком т. зв. радянських земель, а найбільше є їх на Кримі в степах. Радянський уряд дає жидівським кольоністам інвестиційні позекції та покриває кошти перевозу залізницями на місце.

Одначе це не вистарчає. Кожний кольоніст потребує щонайменше 500—600 долярів а більшість з них не має навіть половини тої суми. Допомога із зовні є необхідна. Нав'язано взаємини з „Агро-Джойнтом", який підтримує акцію жидівської кольонізації на Кримі. Войков апелює до жидівської преси, щоби в своєму обсягу старалася помогти жидівському населенню в Рад. Союзі зогляду на його страшне економічне положення. Далі Войков мав підкреслити, що не входять тут в гру ніякі політичні моменти. Тут потрібна реальна допомога. Радянський уряд не прямує до створення жидівської держави, але на основі радянської конституції на випадок скупчення більшої частини населення будуть йому прислугувати права проклямування жидівської радянської республики.

Тубильче населення, заспокоював Войков, не робить жидівським кольоністам ніяких перешкод. Під релігійним та національним оглядом Жиди те не зазнаватимуть від місцевого населення ніяких прикростей та перепон.

Ось стільки сказав про цю справу офіціяльний заступник пос. Войков. Слід ствердити, що не всі подані ним цифрові дані покриваються з иншими даними більше наближеними до фактичного стану кольонізації, що походять з офіціяльної статистики публікованої навіть в радянських статистичних органах. З цілої конференції Войкова з жидівськими журналістами найзамітніший його апель до несення матеріяльної допомоги для кольоністів. Щож торкається запевнень Войкова про неворожі настрої місцевого населення до жидівських кольоністів, то це запевнення дуже вже дипльоматичного, а рівночасно й проблематичного характеру. Що воно направду так, вистарчить кинути оком у недалеке минуле, хоч тоді не було кольонізації.

По широкому світі.

Французький кабінет переміняється з малими змінами: Стеег, який кидає портфель мін. справедливости, а іде на становище губернатора Марока, передає своє місце Де Монві, дотеперішньому мін. освіти, а мін. освіти стає заст. секретаря м-а мистецтв, Дельбос.

В Англії почався конгрес консервативної партії з участю 2000 делегатів. Від уряду Болдуіна домагались ужиття енергійних засобів проти зростаючого безробіття. Консервативний уряд матиме проти себе поважну опозицію.

Кулідж, президент Злучених Держав, стримається на разі від скликання міжнародньої конференції розброєнь, маючи надію, що Европа сама дасть собі раду з воєнними конфліктами.

На Атонській горі збереться незабаром конгрес православного духовенства балканського півострова. Метою зїзду: зближення балканських народів через церкву, спільний фронт проти большевицького атеїзму і боротьба зі сектами.

Лист з Волині.

Дещо про т. зв. „Українське народне єднання".

Луцьк, 8. жовтня 1925.

Все можна на Волині продати. Щож робити? Стара приказка каже, що голод не тітка й для того з голоду можна не тільки свої переконання, але й самого себе навіть чорту запродати.

Бажаєте прикладу? З охотою служу й розповім вам казку про нову „українську партію", що зве себе „Українське народнє єднання" — а в скороченні УНЄ.

Був собі на світі такий панок, що звався Горемика. Одні казали, що він у свій час був агентом царської „охранки" десь там у Бердичеві, другі називали його помічником пана гетьмана. Одним словом, хто там його розбере, чим він був, а може й нічим.

В 1922 р. перед виборами до польського сойму Горемика починає робитися великим чоловіком до малих справ. Зєднавшися з цілою низкою діячів, як напр. дідич Евгеній Старчевскі з „Пяста", ксьондз інфулат Шварбаховскі (хадек), ксьондз Токаржевскі, митрополит Денис та инші, Горемика стає на виборчому списку ч. 22 („Zjednoczenie Państwowe na Kresach").

Але щож робити? Збожеволілі Українці і не захотіли голосувати ані за паном дідичем, ані за ксьондзом інфулатом, ані навіть за бувшим охранником Горемикою, — а пішли лавою за дійсними Українцями, які приходили до них не з обіцянками, а з реальною працею. Горемики програли й програли ганебно.

Якийсь час було тихо. Аж раптом довідуємося, що Горемика до спілки з неделекими особами скликав 27 вересня „великий" зїзд представників своєї партії. На тому зїзді вияснювано, що це таке партія й які її бажання, а також вибрано декілька осіб, які самі себе назвали центральним комітетом.

Як повідомляє рептилька „Вільна Думка", газетка для „polaków wyznania prawosławnego i mowy ruskiej", до того комітету ввійшло багато представників і селянства, як напр. б. волинський воєвода, сенатор та спеціяліст по „кресових" справах Смульскі, бувший віцевоєвода, дідич й голова волинського „Пяста" Кржижановскі, адвокат невідомого прізвища, що називає себе Домбровським, а кошасувався Тарабарів, Волошин, який ще весною біжучого року намагався витворити на Волині експозитуру партії хліборобів-державників. Є там навіть Василь Солейда, бувший урядовець луцького повітового сеймику, виданий звідти постановою виділу, особистий та щирий приятель всякого старости, б. прихильник Оскілка, що орієнтується по кількости „бутербродів" які ця чи инша партія отримує з диспозиційного фонду волинського воєвідства. Ну й само собою є там Горемика.

Ця сама рептилька „Вільна Думка" подає зміст „праці" того зїзду. Отже конечно телеграма самому воєводі про льояльність, вступне слово Тарабарева Домбровського, де він казав, що врешті громадянство українське (Смульскі — Кржижановскі) зрозуміло, що лише зєднання всеста спільного громадянства можна буде досягнути домагань „українського меншинства".

Але ще далі пішов в своїй прохові знаменитий Горемика. Захоплюючись свою „дійсно сорозадатством" [illegible] таку брехню, в яку навіть найбільш заметеличений учасник зїзду Бонт не повірив. Казав Горемика, що заходами партії розпарцельовано (!?) багато участків землі між селянство, (яке? Чи не польське?), що повернено на посади кілька (!?) звільнених українських учителів, звільнено велику кількість „обивательств" громадянству, звільнено з вязниць десятки політичних вязнів, пристроєно на урядові посади в ріжних установах працюючу українську інтелігенцію (як напр. Солейду на посаду податкового референта при володимирському магістраті й двох-трьох злодіїв до дефензиви) та инші.

От так представляється те У. Н. Є.

Б. Ч.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Льокарно.

Рига, Варшава, Трianон, Женева, Рапалльо і т. д. аж до Льокарно. Кого Бог сотворив дипльоматом, той не потрібує вчитися географії. Ще трохи і зїдає що кращі міста і місця цілої Европи, аж до Папикова і Козової включно. Журналісти теж. Тільки не українські. Українським треба вдоволятися надією, що може й вони колись, кудись і якосьтам поїдуть. Покищо їм вільно заглядати через пліт до тих раїв, по котрих походжають блаженні Чемберлени і Штреземани, а в приличному віддаленні також і Скшиньскі.

Жарт на бік. Льокарно дійсно гарне містечко. Хто не був, раджу нехай поїде. Навіть за польські золоті заїде, нині — а завтра, як Бог дасть. Поспіх не зашкодить. Для заохоти кілька слів, не з Бедекера, а з памяти, по пригадці.

Льокарно лежить у Швайцарії, в кантоні Тессін, там, де ріка того самого імени вливається в Озеро Довге, або, як нас в гимназії вчили, в Ляго Маджоре (Ляго Маджоре, Ляго ді Комо, Ляго ді Ґарда, — пригадуєте собі?) Недалеко славний тунель через гору Ґотарда. Поїзд іде довше, ніж пів години, мало що не три чверти, і тоді годі телефонувати, бо проводи не підземні, гудить. Це добре. Бо колиб не ті примусові павзи, то нателеграфувалиб стільки, що не прочитав би чоловік усього. А по правді сказати і того за багато, що газети пишуть. Але вертаймо до Льокарна. Перше, що з поїзду бачимо, це озеро. Ніби лан незабудьок, ніби хтось небо кинув серед гір на долину. А саме небо, як мрія, вічно ясне, а сонце завжди сміється. [illegible] з себе і з Льокарна. Чи також з Чемберлена, Штреземана і Скшиньского, — не знаю. Це недалека будучність покаже. На всякий спосіб сонце всміхається і не видно на ньому ні крихітки жалю, що нас там нема. Воно знає, що ми добре приміщені і що нам не дістався кривда. Так по крайній мірі впевняють його на всіх конференціях до Льокарна включно.

Над озером містечко, невеличке, але гарне, прегарне, ще краще від инших „малопольських". І чистійше. Свинки не повнять санітарної служби, озерця не вилискуються серед доріг, газети не виходять з пішцями, як би їх мої обгризли і т. д. — розумієте. Ну — отже. Серед містечка ринок, кругом доми з характеристичними колюмнадами. Верх домів зносяться вежі костелів. Кількасот метрів вище міста монастир Мадонна дель Сассо. Має також прегарні колюмнади. А вид який! Господи! Цеж рай! Не диво, що нема тут і Мацоха, ні його наслідників. Тут можна бути святим. До монастиря іде линвова залізниця. Як дивишся з долини, то здається, що веде вона людей просто до неба. Такого враження рішучо не мається, ідучи зі Львова до Винник, ані зі Стрия до „Бригідок". Рішучо ні.

Кругом Льокарна віллі, готелі, пансіонати, — одним словом, по українськи кажучи — курорти. Чи в тих курортах вилічать також европейську політику — годі вгадати. Але великих надій нема. Знахорі напакостили багато. Один Чічерін якого зілля навари! Та гріх його, не наш.

Ціле Льокарно потопає в садах. І які сади. Публичні огороди в Коломиї, в Бережанах і т. д. навіть парк Кілінского не вийшов. Пальми, олеандри, гранати, гортензії (мале „г"), мімози, камелії (теж мале „к"), магнолії, ні, дійсно, дуже гарні огороди! Особливо коли маєш в кишені доляри, фунти, марки (роз. німецькі!) а не маєш нікого в „Бригідках". Дійсно дуже гарно, просто рай!

В тім раю стоїть судова палата, а в тій палаті стіл червоним сукном накритий, а кругом того стола м'які фотелі, а на них Чемберлен, Лютер, Штреземан, Шіяльоя і т. д. Вітає їх бурмістр Льокарна, Руска (з руськими нічого спільного не має). Чемберлен відповідає, дякує, хвалить і т. д. Визволення народів, збратання, зближення — знаємо, знаємо!

Це конференція...

Панове, приїдьте до нас. У нас також гарно, і — цікаво. Приїдьте. Просить вас

Онисим Терпило.

Памятайте: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Державна кріза в Польщі.

В соймі нема тепер групи, яка не числилася би з недалеким упадком Грабского. Нема сумніву, що уряд Г-го вже був би впав, колиб не були відложили нарад сойму зогляду на становище мін. загр. справ Скшиньского в Льокарно. „Сл. П." повідомляє, що ворожі кола змірають не лише до зміни уряду, але й до викликання кризи на найвищому становищі річипосполитої. „Хвіля" повідомляє, що якийсь час висували кандидатуру марш. сойму Ратая на президента ради мін. Марш. Ратай не скривався з тим, що обняв би спадщину по Грабскому але кола близькі до сойму переконали Ратая, що нині невідповідна хвиля, щоби він змінив становище. Ті самі кола не скривали, що за вчинки Грабского передусім відповідальні найвищі чинники в державі, бож той уряд покликано як уряд спец. довіря тих чинників. Чи з упадком уряду Г-го скінчиться кріза, покажуть найблизші дні. Підчас відвідин Грабского в Бельведері през. Войцеховскі заявив, що тепер є вже не урядова лише загальнодержавна кріза, бо з причини поступування сойму можлива є резиґнація президента. През. Войцеховскі мав іще давнійше заявити, що колиб санаційні пляни Грабского не мали успіху в соймі, през. В. уступив би разом із урядом Г-го, як із т. зв. „урядом през. річипосполитої".

Хто буде насл. Ґрабского?

На президента ради мін. висувають дві кандидатури: мін. військ. справ Сікорского і мін. заграничних справ Скшиньского. Але для мін. Сікорского є неприхильне „Визволєнє" (зогляду на його відношення до Пілсудского), а для Скшиньского неприязною є правиця. Як наслідників Грабского на становищі мін. скарбу вичисляють: Стечковского, Шарского й Міхальского та Бирку (през. скарбов. комісії) як віцемін. скарбу.

Перед розправою Штайґера.

12. Х. зачинається розправа Штайґера. Вступ на салю обмежений. 40 місць зарезервовано для преси. В суботу веч. Штайґер брав участь у вязничному жид. богослуженні. В суголоші упав і потовкся. „Подзєнік" видала надзв. додаток, що Ш-та. Жиди хотіли викрасти.

Конференція в Льокарно

На засіданні 10. Х. було друге читання уступів опрацьованих знавцями. Італія гарантує пакт так як і Анґлія. На оптимізм у колах конференції вплинула розмова премієра Бріяна з Штреземаном у справі вступлення Німеччини до С. Н., а саме 16 уст., який передбачує це марш військ через чужу територію. Отже Німеччина годиться на прийняття тої постанови щойно після загального роззброєння. Отвертою остається ще справа сх. границь. Щоби Німеччину зєднати для 16. уст. великодержави готові на уступки в справі б. німецьких кольоній і окупації над Реном. Німецька делегація — як повідомляє „Форвертс" — мала згодитися на французьку гарантію під услівям, що Франція буде гарантувати не лише Чехословаччину й Польщу перед німецьким нападом, але й Німеччину перед нападом Польщі і Чехословаччини. Фр. гарантії будуть залежати від рішення С. Народів, котру з сторін слід уважати винуватою за зломання договорів. „Дер Таґ" повідомляє, що нім. делеґація відкинула повисші фр. пропозиції. Вони наслідком політ. положення все були би корисніші для Польщі й тому Німеччина не може їх прийняти.

Думають, що конференція скінчиться в найблизший четвер.

Чічеринові пляни.

„Кор. делля Сера" повідомляє, що Чічерін задумує утворити великий радянсько-польсько-німецький італійський бльок. До бльоку мали би прилучитися Туреччина й Еспанія

НАДІСЛАНЕ.

НОВИНКИ.

— **З українсько-кубанської еміграції.** З кол Громади Українців з Кубані в ЧСР. повідомляють нас, що після Надзвичайних Загальних Зборів Громади Українців з Кубані в ЧСР., які відбулися у місті Подебрадах в Чехословаччині 25. вересня цього року, Управа названої Громади в поновленому складі відновила свою діяльність 26-го вересня цього року.

— **Цікавий Закон.** Найвищий варшавський суд видав сими днями присуд, що рабіни не мають права давати розводів жидівським подружам і що це право має тільки окружний суд. Цей закон має вдається звязок з надто частими випадками, що Жидя женяться в дуже молодім віці, а коли не мають дітей, мойсеєвий закон дає підставу до розводу. Чи може траплялись аж такі випадки, що християне для одержання розводу переходили на лоно Мойсеевої віри?

— **Дивогляди влади.** „Robotnik" з дня 9-го ц. м. подає в рубриці „Куріоза" таку новинку: „Наша університетська влада є невичерпана в винаходах найріжнороднійших „numerus clausus". Є „numerus clausus" загальний, релігійний, національний, для незаможніх — а тепер сенат варшавського університету приноровив ще й „numerus clausus"... половий. На лікарський факультет варшавського університету рішили прийняти цього року, задля недостачі місця, лише 130 нових слухачів. Ще перед речинцем, коли треба було вносити прохання, казали загально, що на лікарський факультет приймуть тільки 4 прц. жінок. В дійсности прийняли на 130 осіб 5 жінок, дарма, що число жіночих прохань було не менше як мужеських. Так виглядає „рівноправність".

— **Відгоміи розправи Єгера і тов.** Львівська сіоністична „Хвиля" доносить, що у звязку зі справою Штайгера і Микитина розпочато дисціплінарні доходження проти слідчого судді Рутки та його протоколянта д-ра Пйотровського. Дисціплінарні доходження почато на основі розпорядку міністерства справедливости. Крім цього перенесено слідчого суддю д-ра Гута до цивільного суду, а на його місце перенесено суддю Згуральского. Незалежно від справи Штайгера перенесено суддю д-ра Ясіньского з С. III до г. зв. малої „апельки" в карному суді на місце спенсіонованого судді Філіпа.

— **З документів часу.** L. 20935|m — ośąd — Do urz. parafjaln. obrz. gr. kat. w Winogradzie leśnym. Na podstawie doniesienia Sądu powiat. w Nadwórnej z d. 8|6—25 L. 516 skazuję P. za przekroczenie popełnione przez nadsyłanie pisma do Sądu w kopertach adresowanych po rusku wbrew obowiązującym przep. o używaniu języka państwowego na grzywnę w kwocie 15 zł., którą należy do 8 dni przesłać za pomocą dołączonej deklaracji w Wydziale powiat. w Nadwórnej pod rygorem przymusowego ściągnięcia. Siekirski.

— **Проти підвишки комірного.** Приблизно що кварталу кінчиться один період „санаційних" операцій сучасного творця „Dziadów" і починається новий, цілком инший. І що кварталу сірі маси комірників є щораз сірійші і — худійші, та, не зважаючи на те, Кожного кварталу автоматично зростає комірне. Камяничники не тільки не втратили капіталу, вложеного в доми, а зискали всі гіпотечні довги й непропорціональну до передвоєнних високу нинішню ціну на нерухомости. Комірники за те зійшли на нуждарів — але льогіка мешканевого закону така, що комірники що квартал мають платити більші гроші! Три тижні тому у львівській міській раді внеси згоносили внесення в напрямку здержання дальших підвишок комірного. До восьми днів комісія мала прийти на пленум Ради з готовим рішенням — але три тижні минуло, а „оїцец ґроду" Юзеф Найман кепкує собі з радних і з міської нужди. Внескодавці зажадали скликання надзвичайного засідання Ради спеціально для сієї справи. Кажуть, що на вівторок таке засідання буде скликане.

— **Недипльоматичне Льокарно.** В ночі з 8. на 9. над чарівною швайцарською закутиною, де керманичі долі Европи обдумували пляни мира, зірвалась страшенна буря, що тривала цілу годину. Один грім ударив у будівлю готелю Еспланада, де мешкає німецька делегація; це спричинило перерив електричних проводів і німецькі делегати мусіли сидіти в померках. Всі, що вірять у вищі ознаки природи, мають гарний матеріял для передбачень. Преса подає ще звістку про прегарний настрій Бріяна, який вибрався до кіна, а за його прикладом пішло 200 журналістів. Кіно у Льокарно не мало ще ніколи таких численних поважних глядачів. Фотографи мали нагоду зробити силу знимок для преси і для „актуальностей" кіна.

— **Карієра „повстанця".** Емеритований секретар бувшої повітової ради в Самборі Лямбур побирає одну пенсію з повітової ради по 160 зол., а другу яко powstaniec з 1863 р. по 80 зол. місячно. Цей панок, записаний все ще у метрикальних книгах як гр.-кат., по скінченню одної гімназійної кляси був послугачем у бл. п. маршалка повітового Созаньского. В 1863 р. бл. п. Созаньскі, що збирав кожушки для повстанців, виправив його з кожушками візком до Сокаля. За Сокалем зловили його Москалі разом з візком, забрали кожушки й візок а бідного нашого візника нагнали додому, давши нешкідливу память на дорогу. Вернув наш Лямбур з батіжком до Самбора пішки, а пан маршалок w uznaniu waleczności дав йому посаду писарчука. Опісля став він секретарем повіту аж перейшов в „добре заслужений стан спочинку". А в 1919 р. за ті кожушки, титулом спасителя кресів дістав ще досмертну пенсію.

— **Конґрес промислової хемії** почався в Парижі 5. жовтня Є це пятий з черги міжнародний конґрес, в якому візьме участь 18 держав.

З судової салі.

Редактор Остап Павлів і тов. перед судом.

Четвертий день розправи.

Оречення присяжних суддів.

Після короткого резюме предсідника, присяжні судді пішли на нараду, яка тривала рівно пів години. **На всі питання за винятком 5-го** (побічне питання відносно обв. ред. О. Павлова) присяжні судді відповіли **12-ти голосами ні.** На питання 5-те (§ 300) у відношенні до обв. О. Павлова — 7 голосів ні, 5 так.

ПРИСУД

Всіх обвинувачених звільнено від вини і кари.

Редактора О. Павлова негайно випущено на волю. Але хто винагородить йому 4 місяці просиджені у тюрмі, втрату стільки дорогого часу, стільки сили і здоровля?! Чи не думає він домагатися відшкодування від прокуратури — і яке відшкодування надолужить йому моральні і матеріяльні втрати, понесені виключно завдяки донесенню півграмотних поліціянтів?!

Відозви й комунікати.

Українське село на допомогу інвалідам!

На удержання дому інвалідів у Львові і соток інвалідів у краю одержало наше товариство дозвіл від станиславівського воєвідства на переведення збірки в харчевих продуктах на терені тамошнього воєвідства. Є надія, що такі дозволи одержимо на днях і від воєвідських урядів у Львові та Тернополі.

Згідно з вимогами рескрипту станиславівського воєвідства вислала наша канцелярія на адреси українських громадян по повітових містах потрібні повновласти, збіркові листи і відписи дозволу. Успішне переведення цеї збірки в натураліях залежатиме від усього нашого громадянства. Ніхто не повинен ставитися до цеї акції байдуже, памятаючи, що каліки, які простягають із довірям руку за допомогою до нашого громадянства, це жертви наших ідейних змагань. Сотки цих жертв звертаються за допомогою до нашого товариства. На жаль, в наслідок недостачі постійних фондів, тільки незначна скількість тих жертв зпоза дому інвалідів може одержувати місячні ренти. Загал інвалідів користає із періодичних підмог. Тому нераз оправдані жалі інвалідів, що мілйонова суспільність про них забуває.

Віримо, що наше громадянство на провінції, у першій мірі Всч. Духовенство, управи кооператив і старшина читалень згаданих трьох воєвідств доложать рук, щоби наше жертволюбиве селянство не зважаючи на тяжкі цьогорічні обставини не пожаліло дрібного дарунку в земних плодах і тим самим причинилося до належного використання дозволу воєвідства в хосен інвалідів УГА.

Жовтень 1925.

Головна Управа УКТОНІ
Львів, Руська 3/11.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевича:

Бережани. Саля Сокола.
12. X. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).
Підгайці. Саля Сокола.
12.X. „Казка Старого Млина" (прощальна вистава).
Рогатин, саля „Просвіти".
15.X. „Циганка Аза".
16.X. „Дні нашого життя".
17.X. „Вихрест".
18.X. „Маруся Богуславка". 563 8—?

Український мішаний хор Д. Котка:
вівторок 13.X. Перемишль.
четвер 15.X. Самбір.
пятниця 16.X. Самбір.
субота 17.X. Старий Самбір.
неділя 18.X. Старий Самбір. 518 15-?

Вже появилося перше число двотижневого огляду національного життя „ПОЛІТИКА", в обємі 24 сторін квартового формату і містить статті В. Липинського, С. Томашівського, В. Панейка, І. Крипякевича, В. Кучабського, Б. Лепкого і І. Кревецького. Передплата по кінець 1925 року: в межах Польщі 4 зол., за границею 1 долар. Адреса: Видавництво „Політика" Львів, почтова скринка ч. 87. Грошеві посилки слати на конто „Політики" в Земельнім Банку Гіпотечнім у Львові, вул. Підвале 7. 613 3—3

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Загальні Збори

Філії Товариства „Просвіта" в Сокалі

відбудуться дня 17. жовтня 1925 р. в год. 1. пополудни в салі „Народної Торговлі" в Сокалі. Членів Товариства та делегатів читалень проситься о численну участь.

625 1—2 **Виділ.**

Звичайні Загальні Збори

членів Товариства Задаткового, кооперативи з обмеженою порукою в Глинянах відбудуться дня 8-го листопада 1925 року в годині 2-гій пополудни в льокалю власнім зі слідуючим порядком денним:

1) Отворення Зборів.
2) Відчитання звітів з ревізій, переведених Краєвим Союзом Ревізійним в роках 1924 і 1925.
3) Звіт Управи з діяльности і рахунків за рік 1924 і представлення до затвердження біляису золотового на 1-го січня 1925 року.
4) Звіт Надзірної Ради з внеском на уділення Управі абсолюторії з ведення рахунків за рік 1924 і на розділ чистого зиску за 1924 р.
5) Звіти з орґанізації молочарського промислу в повіті і представлення діяльности молочарського відділу.
6) Справа організації з молочарського відділу самостійної молочарської кооперативи і відділення її від Задаткового Товариства.
7) Вибір Управи і заступників.
8) Відкликання мандатів членів Надзірної Ради і евентуальний вибір нової Надзірної Ради.
9) Зміна статута в §§ 5 і 58.
10) Внески і запити.

О скільки би на повищі Загальні Збори не явилась вимагана статутом скількість членів, тоді в годину пізнійше ц. є в годині 3-тій пополудни того самого дня в тім самім льокалю і з тим самим порядком денним відбудуться другі Загальні Збори з важністю рішень без огляду на скількість присутних членів. Книги Товариства і біланс виложені в льокалю Товариства на 14 днів перед речинцем Зборів до перегляду членів.

Глиняни, дня 8. жовтня 1925 р.
623 1—1 **Надзірна Рада.**

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.